

1. APRENDRE A COMUNICAR

La comunicació per a l'ésser humà és fonamental. Després de la supervivència física, la podem classificar com la més vital de totes les necessitats. Un exemple és que en la prehistòria els homes necessitaven comunicar-se, havien de cooperar entre ells i així ho feien mitjançant el llenguatge.

Hui en dia ens preguntem: Què és necessari per a comunicar bé? Hi ha persones que posseeixen el do de la paraula, unes altres tenen la gran sort de ser convincents, però la gran majoria som normals i tenim la imperiosa necessitat de comunicar bé.

La medicina està a conèixer-se a un mateix, efectuar un pla de millora per a poc a poc progressar en les nostres habilitats comunicatives, i d'aquesta manera aconseguir tot el nostre potencial comunicatiu.

1. Una notícia de la secció ciència del periòdic *ara.cat*, en l'apartat de comunicació, ens informa que: *Els ximpanzés parlen, menteixen i fan poesia amb el llenguatge de signes*. Llig-la.

Els ximpanzés parlen, menteixen i fan poesia amb el llenguatge de signes

Els ximpanzés han après a comunicar-se amb el llenguatge dels sords, segons estudis d'una parella de psicòlegs. Els resultats contradiuen científics com Chomsky.

EFE

El matrimoni nord-americà format per Deborah i Roger S. Fouts ha dedicat la seua vida a combatre la idea que el llenguatge és l'últim bastió de la singularitat humana. El resultat ha estat més de 40 anys de treball amb uns ximpanzés que no només han après a comunicar-se amb el llenguatge de signes, sinó també a mentir i a fer poesia.

Aquesta parella de psicòlegs comparatius de l'Institut de Comunicació entre Humans i Ximpanzés de la Central Washington University es jubilarà l'estiu que ve tot sabent que han complit la seua missió i que han pogut "tancar la boca" a molts científics –entre ells, el lingüista Noam Chomsky–, que, durant dècades, negaven aquesta possibilitat comunicativa.

Els Fouts van ser continuadors dels treballs iniciats als anys 60 per un altre matrimoni –els també psicòlegs Allen i Beatrice Gardner–, a qui la NASA va cedir la ximpanzé Washoe després que l'agència espacial abandonara la seua investigació amb "ximponautes".

Washoe va ser introduïda en un ambient humà on només es parlava el llenguatge dels sords, una via molt diferent de la d'equips que, dècades abans, havien intentat ensenyar el llenguatge oral a una ximpanzé que, en sis anys, només va poder pronunciar, i no clarament, quatre paraules: "mare", "pare", "tassa" i "a dalt", explica Roger simulant els sons que van sortir de la boca de la primat.

Capacitat de dir "estic trista" o de demanar perdó.

Els Gardner i el seu equip, en què Roger era becari, creien que la vocalització dels ximpanzés era involuntària, com el so que fa un humà si es colpeja el dit amb un martell. Van apostar per aprofitar el moviment natural de les seues mans (com utilitzen els exemplars salvatges, amb dialectes propis) i van decidir criar Washoe com una nina sorda, amb el llenguatge de signes dels EUA.

La primat va aprendre més d'un centenar de signes veient com es comunicava l'equip i, així, podia demanar menjar, que la rascaren o expressar conceptes complicats com "estic trista" o demanar perdó.

Però la vida domèstica amb Washoe es va fer complicada. Quan els Gardner van decidir cedir-la a un centre d'Oklahoma, Roger no va voler deixar-la sola en aquell laboratori –on ho passaria malament en gàbies al costat d'uns congèneres als quals anomenava "bestioles negres"– i va aconseguir que la traslladassin amb ell a Washington per seguir investigant, fins a la mort de la ximpanzé, l'any 2007.

En tots aquests anys, el matrimoni d'investigadors va poder veure com Washoe va traslladar el llenguatge a la seua família, Tatu, Dar i Loulis –una cria adoptada que va aprendre els signes sense intervenció humana–, fins a nivells sorprenents: arribaven a parlar ells sols mentre "llegien" una revista, ja que són capaços de posar nom a què veuen a les fotos (beguda, menjar, gelat, sabates...).

Composicions poètiques amb signes.

"Parlen com una família; si uns discuteixen, s'intenta posar pau. Quan Loulis li treia una revista a Washoe, ella el maleïa i li deia 'brut'", explica Deborah, que indica que els primats també saben utilitzar els signes per mentir.

Així es veu en una gravació en què Dar va fer creure a Washoe que Loulis li havia pegada i es va tirar a terra assenyalant-lo i demanant amb signes a la seua mare una "abraçada". La mare, a més, va acabar renyant el suposat agressor.

Més sorprenent encara va ser una altra gravació en què un dels ximpanzés repetia "plorar, plorar; vermell, vermell; silenci, silenci; divertit, divertit". Un enigma per a l'equip fins que un amic poeta de la parella va apuntar que els signes d'aquestes paraules eren similars i que es tractava d'una al·literació de la llengua de signes, una composició poètica.

"Hi ha evidències que són capaços d'aprendre els signes, d'ordenar-los i conversar. Tenen una sintaxi i, fins i tot, són capaços d'inventar-ne i transmetre'ls", remarca Roger Fouts.

El següent pas: evitar els maltractaments d'animals.

Encara que es jubilaran del seu treball a la universitat per dedicar-se als seus cinc néts, als quals veuen poc, Deborah i Roger reconeixen que seguiran anant a veure els seus altres "néts" ximpanzés. "No podem dir-los que tenim 68 anys i ens jubilem; anirem a veure'ls encara que ja no cada dia", avancen.

"Amb els nostres companys animals hem tingut una relació d'explotació, els hem tractat com a esclaus. Ara, encara que a poc a poc, almenys passem al camí de compassió", afirma esperançat el científic, crític amb el tracte que encara es dona als ximpanzés a molts laboratoris dels EUA.

La parella lamenta que la difusió de les seues sorprenents investigacions no haja servit per a aturar el maltractament a aquests primats, però confien que aquestes arriben a les escoles i que provoquen un canvi d'actitud en les noves generacions.

(Adaptació)

Ara digues-li al teu company si;

- a) Trobes encertada l'afirmació de l'article: *el llenguatge és l'últim bastió de la singularitat humana?* Per què?
- b) El text es refereix a com els ximpanzés són capaços de comunicar-se mitjançant el llenguatge de signes. Què en penses? Posa exemples que conegues en què animals es comuniquen entre ells.
- c) Sol ocórrer que hi haja situacions on veiem com els animals es comuniquen i interactuen; en coneixes cap? En quins contextos i amb quins sentits ho has vist?
- d) Recull i explica els exemples que aporta l'autor en el text.
- e) Què deu voler dir; "*Parlen com una família; si uns discuteixen, s'intenta posar pau. Quan Loulis li treia una revista a Washoe, ella el maleïa i li deia 'brut'?*"
- f) Els psicòlegs acaben l'article dient: "*Amb els nostres companys animals hem tingut una relació d'explotació, els hem tractat com a esclaus. Ara, encara que a poc a poc, almenys passem al camí de compassió*". Eres capaç d'explicar què ens volen dir?

Com hem vist, els ximpanzés poden comunicar-se, si més no amb el llenguatge de signes, tal com ens diu el text. Ara bé, és suficient per poder-ne establir una comunicació efectiva?

LES MÀXIMES CONVERSACIONALS I LES IMPLICATURES

Un bon comunicador sap millor que ningú que la comunicació és una activitat cooperativa. La concepció de la comunicació com a activitat cooperativa parteix dels treballs del filòsof H. Paul Grice (1989).

Grice entenia el **principi de cooperació** que regeix la comunicació com un *mena d'acord implícit entre els parlants*; un acord que els permet participar en la conversa d'una manera adequada i pertinent; això vol dir: *Respon quan t'ho demanen, Dona la informació que calga i quan calga, No falseges la informació, Sigues rigorós amb el que dius, etc.*

Aquest principi és el fonament de l'èxit de tot intercanvi comunicatiu i guia la nostra activitat diària com a usuaris de la llengua, sense que en siguem plenament conscients. Es concreta en **quatre màximes** o normes conversacionals. Així, quan mantenim una conversa o quan sentim parlar una persona, donem per descomptat que el nostre interlocutor ens donarà la informació justa que necessitem (màxima de quantitat), que la informació serà vertadera (màxima de qualitat), rellevant (màxima de pertinència) i que serà exposada de manera clara i ordenada (màxima de mode).

1.- Les persones podem ser arquetipades en relació al nostre comportament comunicatiu. Aquests comportaments els trobem en situacions comunicatives diverses i l'aula no n'és cap excepció. A partir de la teoria i les característiques comunicatives de cada màxima, digues quina o quines d'aquestes màximes no respectaria l'alumnat:

- a) Inoportú
- b) Fantasma o fanfarró
- c) Docte o pedant
- d) Pesat, molest, pallissa o plom

- e) Pilota
- f) Temerós o reservat

2.- La cultura popular sap intuïtivament la conveniència de ser un bon comunicador. Observa les expressions i refranys següents. ¿A quin o quins dels personatges anteriors podem aplicar les expressions següents?

- 1) Diu les coses clares
- 2) No hi ha qui l'entenga
- 3) Li has de traure les coses amb pinces
- 4) Xarra més que alena
- 5) Parla clar i ras
- 6) Qui no sap callar, no sap parlar
- 7) S'explica com un llibre obert
- 8) És com un llibre en blanc
- 9) Si l'encerte, l'endevine
- 10) Fuig d'estudi
- 11) Pixa fora de test
- 12) Se'n va per la tangent
- 13) Xarra pels colzes
- 14) Qui parla molt, molt erra

3.- Analitza els següents diàlegs en relació a les màximes conversacionals.

a) Joan: Tens ganes d'anar al cine?

Pere: Crec que em gitaré.

b) Reis: Pare taula i sopem?

Miquel: He d'acabar aquest treball

c) Vicent: Porto és la capital de Portugal, veritat?

Rosa: Clar que sí, i París la de Rússia.

d) Fàtima: T'ha agradat la sopa?

Carles: Eres una cuinera excel·lent.

Marca les màximes conversacionals que incomplisquen els diàlegs anteriors:

MÀXIMES	DIÀLEG 1	DIÀLEG 2	DIÀLEG 3	DIÀLEG 4
1				
2				

2				
4				

4.- Si escoltem la frase: *Juan se n'ha anat a Roma amb una dona*. En virtut de quina màxima conversacional entenem que no és la seua dona, sinó que es tracta d'una altra dona? Busqueu exemples d'aquest tipus.